

**KRETINGOS RAJONO SAVIVALDYBĖS MOTIEJAUS
VALANČIAUS VIEŠOSIOS BIBLIOTEKOS RAGUVIŠKIŲ
FILIALAS**

**Kuriantys Raguviškių ir Dupulčių apylinkių
žmonės**

**Parengė ir medžiagą surinko
Kretingos rajono savivaldybės M. Valančiaus viešosios bibliotekos
Raguviškių filialo vyr. bibliotekininkė Reda Čepienė
Baublių filialo vyr. bibliotekininkė Zofija Mačiuvienė**

Raguviškiai, 2014

TURINYS

I.	PRATARMĖ	3
II.	KŪRĖJAI, KURIŲ JAU NEBĖRA...	4
1.	ZOFIJA KUPŠIENĖ.....	4
2.	VALERIJONAS VEITAS	16
III.	ŠIU DIENŲ KŪRĖJAI	44
1.	VIRGINIJA BARZDŽIUVIENĖ.....	44
2.	LAIMUTĖ KASPARAVIČIENĖ	50
3.	IEVA MORTA MERKELIENĖ	60
IV	LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	64

I. PRATARMĖ

Visais laikais domėtasi menu, nes jis tobulina ir turtina asmenybę, plečia akiratį ir žinias. Menas – tai žmonijos dvasinės kultūros dalis, be kurios mūsų visų dienos būtų pilkos ir kupinos liūdesio. Ir visai nesvarbu kokiui kūriniui ar darbu mus džiugina. Svarbiausia – kiek šilumos, meilės ir atsidavimo yra įdėta į kūrybą, nes jausmai – visko pagrindas.

Kretingos rajonas nuo seno garsėja liaudies meistrais, kurie visoje Lietuvoje ir už jos ribų žinomi savo darbais. Šie žmonės į savo darbą žiūri kaip į nesibaigiantį kūrybos procesą, savo menu išreiškia požiūrį į tikrovės reiškinius: gėrio išaukštinimą, blogio niekinimą ir kt.

*Mūsų kaimas ant Raguvos kalno,
Tarp kaštonų ir pievų plačių,
O berželiuos, ant stulpo ar kraigo,
Visas dvidešimt gandro lizdų...*

Tai žodžiai iš Raguvos kaimo himno, kurį sukūrė Laimutė Kasparavičienė. Kaimas garsus ne tik tuo, kad turi savo himną, srauniąją Miniją, jos slėnius, bet ir kūrybiškais žmonėmis.

Šio darbo tikslas – pažymint Raguvos kaimo 320-ies metų sukaktį įamžinti ir ateinančioms kartom išsaugoti informaciją apie Raguvos kaimą ir Dupulčių apylinkių kuriančius žmones, taip suvienijant kaimo bendruomenę aktyvesnei veiklai.

Kiekvienas kūrėjas – individuali, savita, nepakartojama asmenybė. Kraštotoiros darbe „Kuriantys Raguvos kaimą ir Dupulčių apylinkių žmones“ pateikiamos kūrėjų biografijos ir jų darbai. Informacija surinkta iš knygų, periodinių leidinių ir kitų informacinių šaltinių. Taip pat pateikiami autentiški menininkų ir jų artimųjų pasakojimai, atsiminimai, fotografijos iš asmeninių archyvų.

Medžiagą apie Zofiją Kupšienę, Valerijoną Veitą, Virginiją Barzdžiuvienę, Laimutę Kasparavičienę ir Ievą Mortą Merkelienę rinko ir fotografavo Kretingos rajono savivaldybės M. Valančiaus viešosios bibliotekos Baublių ir Raguvos kaimo filialų vyr. bibliotekininkės: Baublių – Zofija Mačiuvienė, Raguvos kaimas – Reda Čepienė.

II. KŪRĖJAI, KURIŲ JAU NEBĖRA...

1. ZOFIJA KUPŠIENĖ

Zofija Kupšienė jaunystės metais. Nuotrauka iš S.Kupšio asmeninio archyvo

Zofija Buivydaitė (Kupšienė) gimė 1924 m. liepos 17 d. Raguviškių kaime, Kretingos valsčiuje Anastazijos ir Kazimiero Buivydo šeimoje. Šeimoje augo dar vyresnė sesuo Anastazija ir labai anksti, dar vaikystėje, mirė jauniausia sesutė Irenytė.

Ištekėjo jauna, karo metais, už Prano Kupšio iš gretimo Mišučių kaimo. Pranas Kupšys buvo siuvėjas, tad ne tik ūkininkavo, bet dar šį bei tą pasiūdavo. Šeima augino tris vaikus, 1945 m. gimė dukra Adelė, 1948 m. – sūnus Alioyzas ir 1963 m. – sūnus Sigitas.

Sovietmečiu, kai susikūrė kolūkiai, Zofija Kupšienė dirbo buhaltere, vėliau, ilgus metus iki pensijos, – Kretingos sviesto gamyklos Raguviškių pieno supirkimo punkto vedėja.

Zofijos Kupšienės jauniausias sūnus Sigitas Kupšys apie mamą pasakoja: „Kiek prisimenu iš mamos pasakojimų – vaikystė neleokino, teko daug ir sunkiai dirbti. Mokslas tuo laiku ne visiems buvo prieinamas, tad mama baigė tik pradžios mokyklą, tai yra 4 klases, bet, kiek atsimenu, rašė labai gražiai, kaligrafiška rašysena ir be klaidų. Nežiūrint į tai, kad mama nebaigė mokslų, ji mokėjo gražiai, net, sakyciau, „poetiškai“ reikštį mintis, buvo labai aktyvi visuomeniniame gyvenime, dalyvavo kaimo kultūros namų organizuojamuose vaidinimuose. Negaliu pasakyti, kada mama pradėjo kurti eiléraščius, bet pirmą kartą ji juos paskaitė, kai man suėjo 18 metų, tai yra 1981 metais. Manau, kad ji kūrė, norėdama išreikšti savo emocijas ir vidinius išgyvenimus. Savo

kūrybos mama niekur daugiau neviešino, išskyrus savo šeimą, ir tai būdavo tik labai retais atvejais“.

Zofija Kupšienė mirė 1996 m. liepos 31 d., palaidota Jokūbavo kapinėse.

Zofija Kupšienė. Nuotrauka iš S.Kupšio asmeninio archyvo.

Zofijos Kupšienės kūryba

NEŽINOMOJI!

Neapsakomai liūdna,
Apsigaubusi juoda skara.
Atskubėjo basa,
Laukais, lyg miškų tyluma.

Ir ką mums jos paklaust?
Paguost ar prie širdies priglaust?
Na einam, brangioji, kartu,
Šituo taikiuoju mūsų Tėvynės keliu.

Priskinsim tau daug margaspalvių žiedų,
Parnešti berniukui dovanų
Iš mylimujų Tėvynės laukų,
Kuris krito begindamas ją prie aukštujų upės krantų.

Ar žinom, kas toji miškų tyluma,
Su išvagota skausmo, balta veido spalva.
Tai buvo jauno berniuko mama,
Kuris taip mylėjo motiną, Tėvynę, mergaitę.

1982.04.06

LAUKIAU

Laukiau prie senos, šakotos obels.
Laukiau prie pakrypusių kiemo vartelių.
Laukiau kol vėjas medžių lapus nustelbs.
Laukiau ir prie sumintų smėlio takelių.

Ir vis aš jų lauksiu -
Lauksiu, kol jų smilkiniai pabals.
Lauksiu, kai skausmas jiems nugaras nulenks.
Lauksiu, kol prabėgė metai jiems mintis pakeis.

Lauksiu, kol mano kaulėtos rankos nutirps.
Žalieji žolynai šiugždynais pavirs.
Kaimynai iš pilko smėlio man kauburėlių supils.
Tik tada jau aš jų nebelauksiu.

1983.05.13

ŠULINYS

Senas mūsų šulinys.
Ištrupėjės rentinys.
O kas jį besutaisys,
Išvažiavo darbdavys.

Atvažiavo kaip gusaras.
Jis nér matęs né kamaros.
Šulinys vieni juokai.
Suremontuosiu kaip matai.

Taisė dieną, taisė tris.
Vot, prakeiktas šulinys.
Aš artezinj stačiau
Ir jam planą nupaišiau.

1982.06.19

GIRTUOKLIS

Vaikšto sušalęs, pavargęs,
Lyg būtų paklydęs.
Popieriai rodo jam metų nedaug.
Išvaizda sako, kad jų jau per daug.

Akys raudonos, kakta nutepta.
Veidas išblyškęs, nosis mėlyna.
Rankomis graibosi, o sieną ne ta.
Degtinė vis mojo, lyg kokia mylima.

Išėjo jaunuolis į darbą tvirtai,
Galvodamas, sugrįšiu ši vakarą tikrai.
Sutiko draugų jis kelyje purvinam.
Palikdamas sąžinę stikliukui pilnam.

Sugrįžo po metų, gal po dviejų.
Švarkai suplyšę iki skudurų.
Drabužių užteko jam tą pačią.
Deginė viliojo ne tuo keliuku.

1982.12.03

ILGESYS!

Išsiilgau žaliųjų žolynų
Ir palinkusiu svyruoklių berželių,
Stovinčių prie senosios Minijos krantų.
Klausiančio kiekvieno praeivio kalbų.

Ir tavęs, vienintele mano siela,
Kokia tu man brangi ir miela.
Tu nueisi ir tavęs nebematysiu.
Juk nutolsi, aš tavęs neprisišauksiu.

Liksi tik mano atmintyje.
Lyg suledėjės gelsvo vaško gabalėlis.
Tarp griaučių tekėjės kraujo lašelis.
Ir prie upės sumintas žemėje takelis.

1983.06.10

PERSPĖJIMAS

Neskaldyk, sūneli, atomo smulkiai,
Netaikyk į brolį su juo išdidžiai.
Ne tu jam duonos kąsnelį davei.
Ne tu jam prie lopšio dainas dainavai.

Ir kas, kad jam sužeidė širdį švininė kulka.
Išplėšė gyvybę netikusi priešo ranka.
Jam suteikė meilės suvalgyta duonos pluta.
Jis mirė sušukęs: Žemele, tu mano juoda.

Juoduosiuos arimuos raudona kraujo dėmė,
Motinos širdyje žaizda didelė.
Jo kūną sudraskė plėšriejii arai,
Paminklo jam nestatė jokie draugai.

Mamyte, mamyte, pasaulio taika –
Sukliko padangėj balandė balta.
Skaičiuoki kiek grįžta sūnų,
Jie buvo išėjė visi pamažu.

1983.09.05

JAUNYSTĖ

Jaunystė, tu laimės kamuoly,
Jaunystė, tu gyvenimo džiaugsmas.
Jaunystė, tu trumpų juokų laikas.
Jaunystė, tu atradimų ir praradimų kelias.

Nebematai šiaudais dengtų stogų.
Nebesivelki sulopytų kailinių.
Nebemauni ant kojų blogų apavų.
Ir nebesiklausai tyliais vakarais

Verkiančios ir giedančios lakštingalos balsų.
Mažyčio upelio dejuojančių krantų.
Ir išmokintų senos močiutės žodžių gražių.
Tau viskas iš vieno, kaip užterštas jūros vanduo.

1984.09.19

VIENATVĖ

Ak, ta prakeikta vienatvė.
Kankina mane lyg sudžiūvusi katė.
Nebylios keturios trobos sienos.
Penkios bespalvės kėdės.

Tik palei pečių stovėjo, kalbantis
Manaja kalba suoliukas.
Toks mielas ir ižvelgiantis
Kiekvieną mano širdies jausmą.

Manoji širdis taip apdovanota skausmais.
Lyg kareivio krūtinė po mirties medaliais.
Tik mažoje raumens ląstelėje šypsojos
Toks mažas trupinėlis džiaugsmo.

1984.07.17

KRISTINA

Mylėjau Kristiną iš širdies gilumos.
Glaudžiausi prie jos kūno, ieškodamas šilumos,
Bet apgaulinga meilės tyluma
Supančiojo dėmesį, žvilgsnį, palikdama krūvį kančių.

Žvilgsnis tarp mūsų dažnai susitinka.
Kristina visai kitam parinkta.
Ji vaikščioja ir šen, ir ten, visi ją pasitinka.
Kristina su visais ir prie visų pritinka.

Aš vaikštai lyg gyvenimo dieglys.
Į širdį įsmigo man skaudus spyglis.
Prisiminiau jauno ažuolo ūgliaus.
Gautus prisiminimui iš Kristinos kelis.

Ilgai vaikščiojau, daug kentėjau.
Kol saulėlydžio kelyje ją sutikau.
Kristina turėjo daug juodų rožių glėbyje.
Ir tik juodų nuvytusių rožių.

Ji bučiavo raukšlėtus mano veido skruostus.
Prašė atleidimo už įžeistus meilės jausmus.
O jus lydėjo vienodas, skaudus
Saulėlydžio kelias išdidus.

1985.08

TIK PAKLAUSYKIM

Tik paklausykim kaip varpas skamba.
Pavargusi žemė mūsų visų laukia.
Ji mus paguos, priglaus ir prispaus.
Tik iš po antkapio smiltele niekur nebeskubės.

Kiekvienas praeivis sustos ir pagalvos,
Kas iš to kapo sužydės.
Dilgėlės ar gyvybės gėlės.
Tik tu, sesut, papuošk neužmirštuolėmis.

Tas kapas ne sūnaus,
Ne brolio ir ne tévų.
Tą žinome tu ir mes visi,
Kad kiekvieno mūsų.

1987.09.04

ATSIKELK

Atsikelk, o mielasis, iš kapo,
Nes daug pragulėjo naudingų laiko.
Nebežinosi, kur ta, kerotoji ieva, pradingo nuotaka,
Kur skleidė mums daug paslaptingo aromato.

Jei skaičiavo praeivių žingsnius,
Sekė vylingus jaunuolių žvilgsnius.
O tu šnabždėjai man paslapčia:
Tebūna tarp mūsų meilė amžina.

Įmynėm pėdas giliai, giliai.
Suspaudėm rankas taip stipriai,
Sakėm, susitiksim dažniau
Ir pasikalbėsim išsamiau.

Kerotą ievą nuvertė karos audra.
Po kuria mes sėdėjom slapta,
Pėdas užžėlė nepažistama žolė.
O gyvenimas nubėgo mums skirtinga linkme.

1987.05.15

ŽVAIGŽDĖS

Kaip gera mums dviese sėdėti prie lango.
Žiūrėti į gamtą ir mėlyną dangų.
Ištiesiu kilimą visai aš nebrangų.
Pakviesiu prisęsti ir tretijį draugą.

Skaičiuoki, dėliokim žvaigždes į krūvas.
Mažytės, nutolstančios burė linksmąsias dienas.
Degančios didžiosios svilino mūsų akis
Ir sakė – meluoja šykštuoliai visi.

Prašėm drebančių mažyčių žvaigždžių patylėt,
Neišsakyti jaunystės visų paslapčių.
Jos visos ēmė kartu drebėti.
Mus gąsdino melo ir ginčo skausmu.

1987.09.06

TREMTINYS

Suliesėjo kūnas, išseko mintys,
Vieni griauciai liko, bet darbas nemažėjo.
Komanda: dirbk, bék, nešk.
O tau, lietuvi, jėgos taip mažai.

Gal todėl, kad tu taip toli nuo savųjų.
O gal, kad tėvų neturėjai.
Gal kad tavo rankos įskirdusios,
Veidas iš bado ir skausmų pajuodavęs.

Ar sakei Motinai Marijai ačiū
Už tas kančias, kurios tave nekaltą kankino?
Gal suklupai mintyse prie téviškės kryžiaus
Ir tyliai sakei: leisk man sugrįžti pas savuosius.

1988.06.19

TĖVYNĖ

Taip mažai iki šiol tau duoti tegalėjom,
Bet ir tavajį rūbą trumpai tedėvėjom.
Aptréšusios sienos ant pamatų iš baimės drebėjo.
O šiaurys vėjas kasdiena stiprėjo.

Langų stiklai ir rėmai kartu tratėjo.
Durų užraktai savos vietas neturėjo.
Uniformuoti vyrai jas tankė.
Mūsų lietuvių širdys, lyg prieš mirtį draskėsi.

Dabar paklausk. Bet kas atsakys?
Kas šitą padarytą nuodémę
Taip greit beištasisys?
Nes kaltujų jau nebéra.

1988.01.07

AŽUOLAI IR EGLĖS!

Visų motinų vaikai, sustokite.
Po drebančia drebule, nuleidusia šakas.
Ir palaukite, kol praeis pro šalį
Jums gal nebepažystama moteris.

Sulinkusi, ašarotu veidu, skaudančia krūtine.
Ji prašė jūsų dviejų svarbių žodžių.
Bet jos balsas jūsų nepasiekė.
Jūs tada buvote ažuolai ir eglės.

Prašvilps dešimtmečių vėjai,
Sukraipys jūsų šakas.
Dar užeis stiprūs sūkuriai.
Ažuolai ir eglės liks tik dulkių kamuoliai.

1988.10.13

SKAUSMAS

Žinau kaip tuščiam sodybos lauke prie alyvmedžio rymojai.
Kruvinos ašaros tau gerklę smaugė.
Kartu džiaugsmas, bet dar didesnis širdies skausmas,
Kad tas žemės lopinėlis jau tuščias.

Atsigrėžęs norėjai pakvesti smuktelį,
Kuris kadaise stovėjo prie sodybos kelio.
Bet ir jo jau čia neesama.
Ir tikrasis liudininkas jau dingęs.

Tikėjaisi įrodyti, kad tu čia gimei,
Užaugai, dalį jaunystės praleidai.
Džiaugsmais, skausmais su artimaisiais dalinais,
Bet ir jų jau čia nebéra.

1989.07.21

MERGAITĖ

Teka upelis iš šiaurės į pietus.
Žiūri mergaitė į jį nuo kalno pasistiebus.
Kalnai vienas kitą aiškiai mato.
Tyliai, bet nieko vienas kitam nesako.

Taip jai darosi baugu.
Kad nepakiltų šaltas upelio vanduo.
Ir neišsklaidytų jos ilgesio minčių,
Kurios slegia ją nuo vaikystės dienų.

Kadaisė mamytė vaikščiojo tarp žolynų žalių.
Priskynė daug baltujų ramunių žiedų.
Suskaiciavo kiek aš metų jau turiu,
Norėjo pasveikinti su prabėgusiui amžiaus laiku.

Bet staiga galvoj pasigirdo griaustinis baisus.
Pakirto jai skaudančias kojų blauzdas.
Ramuonės iškrito iš rankų baltų.
Jos kūnas išsitiesė tarp akmenelių šaltų.

***

Neeik, vaikeli, neeik arčiau.
Tau gyventi bus sunkiau.
Mama, žodis ir gimtinė.
Tau ištarti toks skaudus.

Laivo sienas valdo Dievas
Ir dievaitis išdidus.
Neeik, vaikeli, neeik arčiau.
Tau gyventi bus blogiau.

Kas užtrauks mums kaldrą šaltą
Ant pabalusių delnų.
Kas uždegs žvakutę mažą
Prie išeinančių sielų.

Neeik, vaikeli, neeik arčiau.
Tu gyvensi daug ilgiau.
Mama, žodis ir gimtinė
Tau ištarti toks skaudus.

ŠIRDIE

O širdie, aš norėčiau prie tavęs prisiglaust
Ir tuo pačiu tavęs paklaust.
Ar ne per sunki buvo mudviejų kelionė,
Vaikštant vingiuotu gyvenimo keliu?

Kryžkelėj kelai buvo trys.
Tekelių visas būrys.
Mudvi nešė smarkus vėjo sūkurys.
Žvilgsnius svaidėm į visas šalis.

Čia palikome vaikystę.
Ten padovanojome jaunystę.
Nusitvérēm už kamieno prie tvoros.
Rodos, imk ir verk be atvangos.

Žilagalvė ta senatvė
Perša, siūlo savo prekę.
Pigią kainą tu mokësi,
Juodą nuometą uždësi.

***

Išgirdus žodžius „laisva Lietuva“,
Per skruostus rieda ašara sūra.
Pastebéjus tėviškės žaliuos laukuos,
Tris stiprius ąžuolus Lietuvos.

Bet ir jiems juk širdis skauda.
Šakos aplaužytos, kamienai pažeisti.
Ak, Lietuva, tėviškė mana.
Tik įleistos į Lietuvos žemę stiprios šaknys.

Trys spalvos glosto jums galvas,
Pabalusias nuo sunkių vargų.
Ir taria jums ačiū,
Kad pakélėt iš purvų.

Ačiū tau, Motina šventa, kad davei daug jégų
Užauginti tiek drąsių sūnų,
Kurie turėjo daug jégų ištarti tris žodžius:
„Bus laisva Lietuva“.

2. VALERIJONAS VEITAS

Valerijonas Veitas savo namuose Dupulčių kaime 2013m. pavasarij. Nuotrauka iš
V. Veito asmeninio archyvo

Tautodailininkas, medžio drožėjas Valerijonas Veitas gimė 1934 m. balandžio 29 d. Paluknės kaime Skuodo rajone. Melioracijai išdraskius gimtinę, kėlėsi iš vienos vietas į kitą. 1964 m. apsigyveno Skuode, 1985 m. išsikėlė į Mažeikius, maždaug nuo 1998 m. gyveno ir kūrė Dupulčių kaime Kretingos rajone.

Tėvas ūkininkavo, bet mokėjo ir staliaus, kalvio amato. Drožinėti pradėjo būdamas 8–9 metų niekieno nemokomas. Pirmieji drožiniai buvo iš pušies žievės. Mokėsi Luknėse pradžios mokykloje, kur eksponavo pirmajį savo darbą – mažą mokyklinio suolo kopiją.

Dirbtį pradėjo anksti Luknės kolūkyje staliumi. Vėliau baigė Šilutės mechanizacijos mokyklą ir tame pačiame kolūkyje dirbo mechanizatoriumi. Dėl sveikatos problemų, gydytojams uždraudus dirbtį traktoriumi, išvyko mokytis į Viešnių elektromonterių mokyklą. Ją baigės

pradėjo dirbti elektriku Skuode, malūne ir ligoninėje, taip pat įsidarbino Plungėje liaudies dirbinių gamykloje „Minija“. Namuose po darbo drožė, tekino pagal gamyklos užsakymus.

1985 m. išvažiavo gyventi ir dirbti į Mažeikius, čia pasistatė namą ir pats jį įsirengė. Dirbo „Mažeikių naftoje“ kalviu. Darė kalvystės darbus ir pagal individualius užsakymus. Po 3 metų įsidarbino Mažeikių Melioracijos statybos valdyboje (MSV) staliumi, o dar vėliau – miškų ūkyje.

Medžio drožėjai, liaudies meistrų, – Majoras, Survilas, Grigas, Bagdonas, – įvertinė pirmąsias skulptūrėles, skatino kurti. 1964 m. Valerijonas Veitas tapo Tautodailininkų sąjungos nariu. Pradėjo dalyvauti kūrybinėse stovyklose ne tik Žemaitijoje, bet ir Aukštaitijoje. 1976 m. dalyvavo kuriant liaudies skulptūrų ansamblį Usėnuose, Šilutės rajone. 1987 m. kartu su kitais medžio drožėjais darė skulptūras Skuode sveikatingumo take – sukūrė zuikio ir kiaunės skulptūras. Simono Daukanto gimtinėje Kalviuose lankytojus prie kelio sutinka V. Veito skulptūra Simonui Daukantui. Dalyvavo akmenkalių stovykloje Mosėdyje, sukūrė varlės skulptūrą iš akmens. 2003m. Lazdininkuose, švenčiant šio kaimo 750 metų sukaktį, pastatyta skulptūra vaizduojanti moterį su ąsočiu ir rankšluosčiu ir vyrą su kardu. Valerijono Veito monumentalieji medžio darbai įsikomponavo į Saulės laikrodžio Kretingos muziejaus parke stovinčių skulptūrų panoramą.

Pirmaoji tautodailininko, medžio drožėjo V. Veito personalinė paroda įvyko Kretingos muziejuje 2004m. Daug darbų iškeliaavo į užsienį, kitus įsigijo muziejai (Klaipėdos, Kauno), privatūs žmonės. Kita dalis medžio skulptūrų bėgant laikui neišliko.

Valerijonas Veitas mirė 2014 m. liepos 24 d., palaidotas Skuode.

V. Veitą 70-mečio proga Muziejaus baltojoje salėje sveikina muziejaus direktorė V. Kanapkienė (dešinėje) ir Tautodailininkų sąjungos pirmininkė L. K. Grigaitienė (riša juostą). Antra iš dešinės stovi V. Veito žmona Joana Šulienė. Nuotrauka iš V. Veito asmeninio archyvo

V. Veitą 70-mečio proga sveikina vaikai su šeimomis. Nuotrauka iš V. Veito asmeninio archyvo

Tautodailininkas V. Veitas su žmona Miesto šventės Tautodailininkų mugėje 2008 m.
birželio 14 d. Nuotrauka iš V. Veito asmeninio archyvo

"Medis man buvo geras"

Meistro padaryti baldai šildo jaukią namų erdvę.

Dariaus Šypalio nuotr.

Danutė DUNAUSKAITĖ

Tarp sutapo, jog pirmąją tautodailininko, medžio drožėjo Valerijono Veito personalinę paroda inicijavo paties gražus gyvenimo jubiliejas. Anot meistro, nesenai atšventusio savo 70-metį, kasdienė burtis vis atitolindavusi išėjimą į viešumą, nors medži pradėjęs "kalbinti" dar valkystėje, o pirmosios paroda jam buvusi pradžios mokykloje, kur eksponavęs ir pirmąjį savo darbą - mažą mokyklinio suolo kopiją.

Jubiliejinėje parodoje Kretingos muziejuje tautodailininkas parodė tik nedidelę savo kūrybos dalį - medžio bareljefus, skulptūrėles, šaukštus... Neužsiguli jie meistro dirbtuvėse, iškeliauja pas žmones, į svečias šalis,

kad bylotų apie lietuviškomedžio lemči - būti arti žmogaus, teikti dvasios paguoda.

Nuo Paluknės kaimo (Skuodo r.) kiles meistras, mehoriacijai išdraskius gimtinę, kėlėsi iš vienos vietas į kitą, kûrėsi, statėsi namelius. Bet dienos darbai, kaip pats sakė, palikdavo jam vakarus ir naktis, kai savo rankų sumeistrautu kaltu įknibdavo į medį. Ir dabar, seno iprocio vodinas, prabudės naktį užsidaro virtuveje, kur aušros sulaukia su rankose užgimusiu nauju dirbiniu.

Pirmasias drožėjo iš provincijos skulptūrėles ivertinę tokie "medžio vilkai", kaip Majoras, Survilas, Grigas, Bagdonas, skatinos kurti, ieškoti savitų išraiškos bûdų. Valerijonui Ve-

tui 1964 m. tapus Tautodailininkų sąjungos nariniu, atsiivérė plutesnės galimybės, užsimenzgė ryšiai. Dalyvauta ne vienoje kūrybinėje stovykloje, liaudies menininkų sekcijos veikloje Skuode, Kretingoje.

Dažna, aplankantį Lietuvos šviesuolio Simono Daukanto gimtinę Kalvius, prie kelio sutinka tautodailininko medžio skulptūrą, kuri tarsi kalba apie mažo žmogaus - "vargo pelés" - didžių darbų prasmę.

Valerijono Veito monumentalieji medžio darbai iškomponavо į Saules laikrodžio Kretingos muziejaus parke stovinčią skulptūrų panoramą, į statinių akcentus, skirtus miesto ir aplinkinių gyvenvietių 750-ųjų metų jubiliejui.

DUNAUSKAITĖ, D. „Medis man buvo geras“. *Pajūrio naujienos*, 2004, gegužės 14, priedas „Smiltys“, p. 1.

PASAKOS GIMSTA IŠ MEDŽIO

JO RANKOSE medžio gabalėlis. Žvilgsnis nukreiptas į langą, į ką tik išlietus namo pamatus, prie jų tvarkingai sukrautas baltas plvys. Visa diena jis ten dirbo, o pavakary, kai pavargo, į rankas pasiėmė liepos gabalię, kaltę ir užsisivajojo.

Laikino, paskubomis rudenį suresto namelio kambarėlyje, kuriamė vos apsišukti galima, prie krosnies išdirba valkai, tričiai žmona. Tačiau Valerijonas Veltas šia skimirką rodos, jų ir nemato, jis visas pasinėres į savo kurybos pašauj.

Taip mes jį tą pavakarę ir radome besėdinį prie medžio statulėliemis apraudo darbo stalo. Atsiptarė už sufrakymą, bendrėme išpeti būsimos skulptūrėles, kuria jis laikė rankoje, pavadinimą.

— Galvoju nudroži „Vandenės nešeja“, — prabyla Valerijonas. Ir, padėjės į ūli „Vandenės nešeja“, ima į rankas jau užbaigtas skulptūrėles. Vienos ką tik nudrožtos, o kitos jau suspėjusios ir parodoje pabuvoti, atkelievusios iš paties Valerijono Veltos gyvenimo įspūdiui, iš liudties

releko įsili į Tarybinę Arimą Gržės į giminaijų kolūkį pareilki.

— Norėčiau dirbti traktoriu.

Luknės kolūkius kaip tik minkėjo mechanizatorių. Ir gebus vaikinas vyksia į Silotos mechanizacijos mokyklą, o po kiek leiko su plieno įruga jau vagoja platius gimtinės laukus. Vasara, prasidejus derliaus nuėrimui, žedėti kombinato valo. Vyktė sekininkauti Karelėjos inžinieriams, o parvykės į Luknę, vėl nesiskiria su kombininiu.

Rugispičė Valerijonas Veltas nuo ankstyvo ryto iki velyvo večero renulipa nuo kombinato, o pavakary, kaip niekad anksčiau, jaudiasi labai pavargęs.

— Kažkas blogai su lavim, vaikeli, — pažvelgisi į ištilykusį žingsnį. Ilanė melina. — Nueitum pas gydytoja, pasitikrintum sveikata.

— Ką tau gydytojas, mama, padės. Praeis, — atskalbinėja Valerijonas. Bėgo dienos, o savijauja vis blogesnė. Kai pasitikrino rentgeno kabine, gydytojas smarkiai liberas Veltę:

Valerijano Veltos „Audėja“
Klaipėdoje prienė, o po kiek laiko net per televiziją parode
su garsių Žemaitijos medžio
drožėjų, kaip Antanas Puškorius, Petras Kalenda, Adomas Kvietas, darbais.

DABAR Valerijonas nutaria nebessirkštį su drožyba. Dalyvaus Žemaitijos liaudies meno parodoje Palangoje, Telšiuose, Mažeikiuose, Klaipėdoje. 1966 metų rudenį Telšiuose tradicinę Žemaitijos liaudies meno dieną Veltas primemas į liaudies dailės meistrus. Imai stambesniu darbu, S. Daukanto jubiliejui sukuria tuo mūsy Žemaitių skulptūrą.

Si Valerijono Veltos darbu rupirkia Liaudies meno rūmai. Jo Daukantos eksponuojamais nurodymas. Tai didelis iestutis metus užsiminėjancio drožyba liaudies menininko laimėjimas.

Kurybos kelyje pasitaiko ir resėkinių. Kieme stovi namai, kai žmogus gabelas. Drožinys leip ir neužbaigta.

— Sandiliu gžuoje jkūnyti Liudo Adomausko paveikslę, laikę nepavyko, — sako Veltas.

NERASIME liaudies menininko, kuris neatiduolę duoklės velniam. Kuria velniai ir Valerijonas Veltas. Kiek sioso skulptūrose liaudiško jumorė!

— Pats pirmasis mano sukurtas velnias — tai buvo „Velniss neia girtuoklį“, — sako liaudies meistras. — Tučiu jų sukūrė gal kokius tris tūtinius. Vienu velnias net į Žmuidzinavičiaus kolekciją Kaune pakliuvo. Ir viso sukončiu apie penkis šimtus įvairių medžio skulptūrėlių.

Neišveria nepasidžiaugusių velniai ir žmona Juozė. Ji įrankas palma puikiai hidrotais pelening „Velnias renna kelme“, rodo taupyklię „Velnies priegus neša“, „Velnias-medžiojotas“.

— Stai klumpaitės, kurias dabu Kretingos baldų įmonė, padeda gaminti ir žmona, — džiaugiasi Veltas.

Palubėje tvarkingai suakabinėti kalteliai. Jų kelios deilių. Tai kasdieniniai liaudies meistrų darbo įrankiai.

— Drožyboje daug patiriamų gausu iš liaudies meistro Kuprija, mokausti iš Jonuolo, Kalendos ir kitų nagingu medžio drožėjų — pasakoja Veltas.

pasakų ar iš žinomų rašytojų kūrinių. Štai stovi „Bedarbis“ prie apšerkšnijusio mūro, kala „Kalvis“. Žiūri į šias skulptūrėles, ir nejučia imi deklamuoti Juliją Janonį. Arba štai grupinė skulptūra „Aukštųj Šimonių likimas“ nukelia pas levos Simonaityės kūrinių veikėjus, o dar kiti drožiniai primena nemirtingus Žemaitės apskymu personažus. Kiekvienas atgijusio medžio gabalėlis sušildytas liaudies menininko širdimi.

Nė iš karto Valerijonas Veitas taptų liaudies dailės meistrui. Mažasis Valiukas, dar vėl kas būdamas, išsipovės Paluknės pievoje alksninę lazdėlę, mėgdavó ją išmarginti įvairiais raštais, valandą galėdavó išstovėti prie dirbañčio stalauš.

— Tur būt, staliumi būsi?
— klausdavo ūsuotas dėdė smalsų berniuką:

— Aha, — afsakydavo jis ir dar atidžiau stebėdavo stalauš darbą.

Pirmaisiais pokario metais mirė tėvas. Mudu du su vyresniu broliu Jonu anksti kibome į darbą, — sako Veitas.

VAIKYSTĖS svajonę pasidaryti staliumi nustelbė nauji planai. Iš kā tik susikūrusių gimtajame Paluknės kaime kolūkij atėjo pirmieji fraktrorai. Valerijoną jie traukė kaip magnetą. Tačiau jau

— Plaučiai nefarkoj, vai-
kinel Kodėl taip delsei?

Išrašo siuntimą į Sedą pa-
sigydysti. Į namus parvyksta
sveikas, tačiau gydytojai su
technika dirbtai uždraudžia.

Tenka pakeisti specialybę.
Vyksta mokytis į Viešnių elektromonterių mokyklą. Ją
baigęs, dirba elektriku Skuode, bet neilgai...

VĖL BALTOΣ lovos. Len-
kimai, Pagryžuvis, Kau-
nas. Būdamas sanatorijoje,
Valerijonas Veitas grjžta prie
vaikystés svajonės.

— Pagržyvuje, susiradęs
medžio gabaliuką, nudrožiu
savo pirmajį kūrini, kurj pava-
dinu „Piemaneliu“, — sako
Veitas.

Kai parodo jį draugams, iš
kai kurių išgirsta:

— Be reikalo fik medj su-
gadinal...

Tačiau Valerijonas neišle-
džia iš rankų eštiabriaunio
peiliuko. Kaune gimsta „Au-
dėja“.

— Auksines rankas furi, vai-
kine, kad tokias skulptūras
gali išdrožti, — išgirdo jis
iš Kauno medikų.

Valerijonui tai buvo didelis
paskatinimas. Ir jis, parvykęs
i namus, užeina pas jau ži-
nomus liaudies meistrus.

— Pabandyk nuvežti Liaudies
meno tarybai į „Dailę“,
— pataria jie.

D AUG kūrybinių planų ir
užmanymų turi Valerijo-
nas. Svarbiausia dabar susi-
daryti bent kiek palankesnes
sąlygas darbui. Būtina kuo
greičiau pasišalyti namą, iš-
rengti dirbtuvės. Cia reikėtų
liaudies meistriui ir paramos.

...Kai kalbėjausi su liau-
dies meistru, stebéjau, kaip
mažame kambarėlyje žaidžie
vaikai septynmetis Mindau-
gas, nažesnieji Arūnas, Vil-
lis. Birutė žengia dar tik pirmuosius žingsnius.

— Ar nori, kad paskaity-
čiau pasakelė? — klausia bro-
liuką jau mokyklą lankąs Min-
daugas.

— O as zinau, is ko gimsta
pasakos, — didžiuodamasis
atsako Arūnėlis. — Pasakos
gimsta is medžio...

Taip, nedideliamame Valerijo-
no Veito namelyje Skuodo
pakraštyje daug gražių pasa-
kų gimsta iš medžio, ir jos
plačiai sklinda po visą Lietu-
vą.

A. BERŽELIONIS

MŪSU ŽODIS

■ Nr. 22 (2661) ■

BERŽELIONIS, A. Pasaka gimsta iš medžio. *Mūsų žodis*, 1969, vasario 15, p. 3.

Parėjo ažuolai...

Simonas Daukantas, Juris Pabréza... Juo pradzia, jų šaknys—Lenkimuoose. Cia gime, augo, iš čia į žmones išejo. Tik gal iki šiol patys lenkimiškiai ne taip dažnai kaip priderėtu šiuos du lietuvių tautos ažuolus prisimindavo. Paskutiniams metais palaipsniu po didelių rajono LDT vykdomojo komiteto pastangų ir Lenkimuoose pobundama iš apsūdimo, vis garsiai ir garsiaus ima skambėti S. Daukanto, J. Pabrézo.

režos vardai ir jų téviškėje.

Seniai šiu dvieju žymiu lietuvių tautos stūmų talentą, nuopelnus gerbiantį žmonių samonejė brendo mintis giminėje savita jaminti ly atminimui.

Kai Vilniaus V. Kapusko universitetas ruošesi pažymėjimo šios mokslo šventės 400-ąsias metines, LDT rajono vykdomajame komitete suskambo telefono. Universitetu vadovo išvėnte atvykti Universiteto balgsylų S. Daukanto tévišainių delegaciją. Jems buvo suteikta garbė šio jubillejaus ir S. Daukanto atminimo proga pasodinti Vilniaus universiteto S. Daukanto kieme lyje ažuolinką. Simbolika, kad ir mes, skudociai, prisimindami ši lietuvių rašytoją, istoriką ir švietėją, sustojome kaip tik prie ažuolo. — rugpjūčio 14 diena, atidengiant medžio skulptūrą ir meninį rodyklį ansamblį S. Daukanto téviškėje, Kalviuose, kalbėjo rajono LDT vykdomojo komiteto pirmininko vaduotoja V. Ložienė.

Kai Lenkimuoose prieš menses pradėjo dirbtai laudies meistrai, kai kas i juos snairokai žiurėjo. Bet stas praejo diena, kita, savaitė, antra... Medyje ėmė ryškėti mūsų darbstolių laudies meistrai sumanymai. Pagauti kūrybinio įkarščio, dažnas meistrų

dirbo iki išnaktės. Rytė vėl kildavo. Ištisa diena į vienas puses laskėt skleidros naujai pastatytiame Lenkimuose tarybinio ūkio sandelyje, kur buvo suvilkti galiūnų ažuolų kamienai.

Kai ažuolinės skulptūros ir rodyklės buvo sustatytos joms skirtose pačių laudies meistrių ir rajono architekto Raimondo Sebecko išrinktose vietose, visu veliau prasięs — darbas baigtas.

— O tai svarbiausia, —

jau po atidarymo iškilimui pažymėjė V. Ložienė. — Savi žmonės padarė, savo razonė išpuošė.

Stai LTSR Llaudies meno draugijos Žemaitijos skyriaus Skudo rajono sekcijos pirmininko Valerijono Veito skulptūra. Jā buvo nutarta pastatyti viury kello, vėdančio į S. Daukanto kletelę. Ir stovi praejo mes tėvas ir stūmus. Taip, kaip tada, kai Simona, pasiryžęs ievikti bet kokius sunkumus, ryžysti ilgai kelione į Vilnių, kad tik išsigytų mokslo. Per sinuose petį permesti batal, rankose — tévo įduotas ryšulėlis. Darbas originalus. Savitas skulptūros stogeliis, simbolizuojantis, kad sūnus tėvų stovis po egle.

Centrinė ansamblis sudedamoji dalis — skulptūra, skirta S. Daukantui. Šios temos émėsi, kai originaliai išvystė laudies meistras Jonas Pušinskas. Kūrybiškai dirbo šis jaukas, talentingas menininkas. Darbo rezultatas džugina. Susimastes, parémės smakrą ranką, apsilengs valstyšku rūbu, žveigla S. Daukantas į savo téviškės laukus ir žmones, tarsi ivertindamas visą savo ir mūsų muelta kelia, pergyvendamas dėl mūsų nelaimių ir rūpesčių, išsklausydamas į mūsų džiaugsmus ir mintis. Skulptūroje iškalti S. Daukanto žodžiai: „Aš ir tuo džiaugsiu ir

linksmišiuos, jog pirmasis tarp lietuvių gudresniems vyrams, norintiems rašyti, kelia praskyniau“.

Cia, prie šios skulptūros, ir buvo užbaigtas prieš menses Lenkimuoose rajono laudies meistrių pradėtas sunkus darbas. Baigt išlyginti žeme buvo su teikta garbė skulptūros autorui Jonui Pušinskui.

Gražią stalgmeną pateikė barstytiškiai Juzas Jankauskas ir Vaclovas Pocius. Senokai še vyrai žinomi mūsų rajono gyventojams kaip pradedantys poetai. Ne karta „Mūsų žodžio“ laikraštyje spausdintos ir J. Jankausko pieštos karikatuūros, na, bet kad sitaip... Sunktu net patikesti, kad žmonės, praktiškai neturėję medžio drožėjo išgūdžiu, taip meniskai ir išradinai gali tokioje direlei medžio skulptūroje atskleisti mintį.

— Prieš atvykdamai į stovyklą, — skulptūrų ir rodyklėlių ansamblio atidarymo metu kalbėjo vienas iš stovyklos organizatoriu, Lenkimuoose dirbusių laudies meistrių iškėpėjas Juzas Vyšniauskas. — Vaclovas Pocius ir Juzas Jankauskas buvo nutarę drožti karzygio skulptūrą. Tačiau gime mintis, kad S. Daukanto téviškėje reliketū iamžinti greta Kalvių, Vėčių, kalme, gimusio pirmojo

lietuvių kalba rašišiu žymaus lietuvių botaniko Jurgio Pabrézo atminimui.

Visi jau buvo pradėję darbą. Atsisakyti Juzo su Vaclovu pasiūlymo nebuvo gal. Vyrai émėsi darbo. Kiekviename, kam teko ar tekėti pamatyti jų skulptūras, ilgam atmintyje išliko J. Pabrézo veldas. Akys gilios, susimaičiusios, Jos žvelgia į tolį. Rankose — knyga ir gėles, buvusios nuolatinėje šio žmogaus paliodvės. Skulptūroje iškalti J. Pabrézo žodžiai: „Skilri savo darbą naujai ir gelbeto svelkata tų, kurie neturi arti valsties bei galimybų pasitarti su gydytojais ir ne tik gyvendami skursti bet ir per anksčiai mirti tur“, simbolizuojantys šio mokslineko darbo ir gyvenimo humaniškumą.

Slanden, atvykę į Lenkimus apžiūrėti skudociečių laudies meistrių darbų, ne vienos nusiebių, girdikam reikiėjo juos taip išmetyti. Kalvių pilakalnis ne tokas jau garsus. Ar nevertėjo visas laudies meistrių jėgas skirti viesių S. Daukantu ir J. Pabrézo atminimui jaminti.

— Standen Kalviai jau ne tie, kokie buvo anksčiau. O kiekviename atvykusiame norisi susidaryti pilnai vaizdą, kokoje aplinkoje augo S. Daukantas. Todėl nenuettī iki Kalvių pilakalnio — Skuodas, padarė LTSR Llaudies meno draugijos narys Petras

savas Brazauskas, Savitas, įdomus darbas. Jame išryškėja didelis šio menininko talentas ir krupštumas. Džugiaga kalvio pašiliškio laudies meistrio Kazimiero Krupausko nukaltos skulptūrų viršūnėlės — Saulutės ir kitų metalo darbų.

Darbas užbaigtas. Ir štai stovi šalia iškalbingu ažuolo skulptūrų pilakalnio — senovinė gyvenvietė. Lauko pakraštyje — ažuole iškalta artojo, tvirtai į žemę spaudžiančio arka, figūra. Tai — J. Vyšniauskas. Jis savo darbą naujai ir gelbeto svelkata tų, kurie neturi arti valsties bei galimybų pasitarti su gydytojais ir ne tik gyvendami skursti bet ir per anksčiai mirti tur“, simbolizuojantys šio mokslineko darbo ir gyvenimo humaniškumą.

Zlibrekit, parėjo ažuolai į kiemu — balgiantis iškilmės į susirinkusius kreipėsi Lenkimų vidurinės mokyklos mokytoja Janina Matulevičienė.

Igal laukė lenkimiškiai šios akimirkos, šios dienos. Lyg prataplėto laukleni, pakvėpavęs gryna miško oru, paženęs keletą žingsnių į priekį, vėl pamatai skulptūrą. Tai vėl J. Vyšniauskas — darbas valstiečio, laikiančio karda, skulptūrą, primenantį rūsicią pradžius amžių žemdirbių kova.

Rodyklė į S. Daukanto téviškė, pastatytą greta Lenkimų tarybinio ūkio gamybinio centro prie kelio Lenkimai — Skuodas, padarė LTSR Llaudies meno draugijos narys Petras

Daug padėkos žodžiui tą vakarą buvo skirtama rajono laudies meistram.

Jie to verti. Plynai jų gražią darbą dovaną priešmė ir Lenkimų žemė. Daabar jau pačiū lenkimiškų eilė. Kol S. Daukanto téviškė bus tokia, tokią ją norėtų matyti svečiai ir patys lenkimiškiai, daug dar dar ka reikia padaryti.

Lenkimiškiai išreiškė norą rajono laudies meistras dar ne viena karta pamatyti savo ūkyje. Daug planų ateities turi ir patys laudies meistrai. Todėl tikėsimė, kad kol jų būryje nematėme tū pačio jaučiavimo, skulptūrų nuoširdžiai dirbusių Skudo. I vidurinės mokyklos aštuonėlio Vidmanto Dargio.

— Zlibrekit, parėjo ažuolai į kiemu — balgiantis iškilmės į susirinkusius kreipėsi Lenkimų vidurinės mokyklos mokytoja Janina Matulevičienė. Igal laukė lenkimiškiai šios akimirkos, šios dienos. Lyg prataplėto laukleni, pakvėpavęs gryna miško oru, ir tie patys Kalviai artimesni tapo. Plaukia, skuba žmonės pasižiūrėti rajono laudies meistrių kurso grožiui, dar ir dar karta prisiminti darbštū, užsprysius žemaitių, S. Daukanto, J. Pabrézo darbų ir juų nuopelnų tautai.

Už kūrybiškumą, nuoširdžiai darbą papuošiant Lenkimų žemė, visi medžio skulptūrų ir rodyklėlių ansamblio atidarymo iškilimų Lenkimuoose.

V. KAUBRĖS nuotr.

MUKIENĖ, D. Parėjo ažuolai. *Mūsų žodis*, 1984, rugpjūčio 25, p. 2.

TRY SĄŽUOLO LAPŲ VAINIKAI

Birželio šeštą dieną prie vaizdingojo Platelių ezero trečią kartą susirinko drožėjai, skaptuočiai iš respublikinės medžio meistru svetė.

Joje darbo turėjo kelių rajonų prekybininkai, grojų Palangos puodžiamųjų orkestras, koncertavę Plungės kultūros namų tautinių šokių liudės „Suvartukas“, veikė fotografijos ir medžio drožinių parodos.

Drožėjų ir skaptuočių varžytuvėse dalyvavo apie 200 respublikos meistrų ir meistreliai. Jieems talkino ir patys mokėsi mažiausieji šventės dalyviai — „žiogiai — meistreliai“ — Plungės ir Platelių mokyklos mokiniai. Komisija, sudedant iš pripažintų architektų, dailininkų, liudės menininkų, nustatė geriausius kaikui, laždu, klumphačių, krepšelių, būtinės paskirties ir kitokių dirbinų autorius. Meistrų meistro vardas suteiktas zarasiskiu Vytautui Ulevičiui. Jam ir pameistriams kariūnas ant galvų uždėjo Lietuvos Komunistų Partijos Centro Komiteto antrasis sekretorius Nikolajus Dubenka.

Siose iškilimėse dalyvavo kalvių kaviris, puodžių puodžių, audėjų, audėja, mezgėjų, mezgejų, verpėjų verpėja ir antrojoje me-

bū ūčiomininkai. O iš jo, pasirodo, galima padaryti ir kaičia malką, prilygstantą akmenis angliai, ir sunkliau sugaužiamą gelą, ir... Ažuolo lapų valinikas tiems ženės ūčiominikams, kurie dar nenupjautame jo kamieno mato skulpturas, rodyklės, būtinės ir dekoratyvinius daiktus, dirbinius.

LKP Skuodo rajono komiteto antrasis sekretorius Jonas Zalepiuga susitikime su liudės meistrais Luknės kolūkyje kalbėjo apie perspektivą surengti mūsų rajone drožėjų ir skaptuočių stovyklą „Gamta ir žmogus“. Štai minčiai pritarė visi susitikimo dalyviai. Neviens ne konkretė temą siūlė.

Si tema, iš tiesų, nesvetima Skuodui. Pas mus parkus kuri ne dvarininkai ir ju atsivežti specialistai iš užsienio, o vietiniai valstiečiai.

Pirmasis botanikas, raišės mokslnius veikalus liečiavus kaiba, — Jurgis Pabréžčius, kilęs iš Večių kaimo. Turime geologinių, hidrogeologinių, ichtiologinių, ornitologinių ir landschaftinių draustinius. Turistinių maršrutų nebeaplenkiniai Unikalų rieduliu muziejus Mošėdyje. Cia įstūrės ir Gantos tyrimo laboratorijos Zemaitijos filialas. Kas besuskaičiuos,

džio drožėjų ūčentėje meistrų meistro visam laikui karūnuotais vilnietais Ipolitas Užkurnis su pameistriais. Jis Platelių ezero krante iengtose estradose nuokalneje susėdėsiems žmonėms kalbėjo:

— Jei galėčiau užgimti antrą kartą, norėčiau būti medžiu, ažuolu.

Ne todėl, kad jis stipriausias vėtroj ir audro nelūžta. Ne todėl, kad jo lapų valinikas valinuko Jame garbingus svečius, jubillatus, darbo pirmūnus.

Ažuola užgimi norėčiau todėl, kad jis ir nupautas, ant sono paguldytas, drožėjo ir skaptuočio rankose antrąjį gyvenimą pradėda. Skulptūromis pavirte ažuolai ilgal dar stovės ant Zvaginių pilakalnio Abellingo, prie M. K. Ciurlionio kelio Varėnos rajone, kitose respublikos vienose — tarsi gyvi mūsų džiaugsmų ir nelaimių laidininkai, reikšmingų datų ir lygių ženklinėtojai.

Tad neleiskime tuščiai medžiui, ažuoliui pranykti. Sodinimine ir prižiūrėkimė. Te medis ir nuviltas gyvena. Teprakala jis nuo liudės meistro, skulptūraus rankų prisiletimos...

Mūsų rajone ažuolai auga senose sodybose, nedelėse giraistėse, išterpusiose į laukus, paupiuse. Ažuolynų neturime, jų nenaudome. Tad iš kur ūkių lentpjūvėse rietuvės tiesių ir gumbuotų šio tauriojo medžio kamienų? Iš melioruojamų laukų, nukeliamų sodybų, būsimų tvenkininių dugno.

Kas bus iš šimtametėlio ažuolo, sprendžia ūkių vadovai, kai kada melloratorių ir mustikeliančių sody-

žia intencija, kad skulptūros ir kitų dirbiniai puoštu valku darželto aplinką, turtintų jų pačių ir jų tévu dyasinį pasaulį, emocijas.

Kurybinė stovykla Luknės kolūkyje buvo organi-

ziota per Lietuvos liudės meno draugiją, Klaipėdos skyrius. I ją atvyko ir pagal duotą temą dažus kūrė ir atlikimamoje vielejoje juos pastatė septyni medžio meistrai.

Jų darbu, būtimi ir kilti-

simais be ūkio vadovų rūpinosi LMD Klaipėdos skyrius atsakingoji sekretorė Valė Tiškienė. Kuriamiams vietas parinko Klaipėdos miesto vyr. dailininkas Adomas Skiesgila.

Padarytų darbų pastaty-

ma, oficialaus jų apžiūrė-

jimo ir kūrybinės stovyklos uždaromyje iškilmes — geras ženklas — sutapo su Tarptautine vienkūnės gynimo diena. Per nepilnas dešimt dienų išdrožtais kūriniais džiaugėsi dideli ir maži, klausėsi meistru žodžio.

Kretingiškis Alfonsas Skiesgila savo skulptūrą — valką, puslau išlindinėjus iš kopūsto galvos, pavadiuno „Stai ir aš“. Jis kalbėjo, kad girdėjės, jog vaikai atstrandą iš kopūstu ir keltų. Tik vėliau juos pamatas gandras ir atnešas tevams.

Autorius susirinkusies patenkėlė ir antrajā versijā, kuri inspiravusi jį sukurti buzentė tėkia, o ne kitokią skulptūrą. Anot jo, žodis darželis kilięs nuo žodžio daržas. Tai koks daržas be daržovių, o vaikų darželis — be vaikų.

Kitas kretingiškis Pranas Kiškys išdrožė subtili formą „Pelėdiuką“, pro kurį galima praliisti. Pranas vaikus perspėjo:

— Jei serom mintim ir ketinimais išjst, užaugsit gerais ir dorais, o jei ne...

Rudolfas Gindulis iš Neringos padarė net dvi meškas: vieną medžių lažančią (tā padovanoto ūkio bitynui), antrą supukles laikančią ir vaikus saugančią, kad iš jų neiškritusti.

Vienintelio atstovo iš Skuodo rajono Valerijono Veito deška atsirado „Lau-mė“, sergiunti smėlio krūvą ir padedant vienkavams žaisti, smėli žarstyti.

Raimundo Puškorius (Kretinga) kaltui p.iklaušo „Pasakorius“. Tas pats, kuris būtas ir nebūtas dažyklus išgalvoja, pasakas sekia.

Vaidotas Dobilas (Telšiai) ir Antanas Varpoltas (Plunge) drauge rąstus rideinėjo, kur kiek kirsti bei pjauti aptarinėjus. Šaules laikrodžiuose su vyturiu jo viršinėme autorius. Laikrodžius ne tik skaiciuoti valkus mokinis, bet ir parodys, kad laikas pusrūčianti, pietauti ir pan.

Gražus darbeliai. Kolūkio pirminknas, Zemės ūkio mokslo kandidatas Juozas Budrikis sako:

— Tai dar, ne viskas. Dirbsime ir kitamen.

LKP RK antrasis sekretorius Jonas Zalepiuga, dalyvavęs šioje grąžioje ūčentėje, gerai išvertino luknėlių iniciatyvą ir meistrių darbus. Pažymėjo, kad tai gražus pavydys kitiems rajono ūkiams.

Trečiasis ažuolo lapų valinikas — medžio meistrami. Jieems valkučių gėlės ir eillerastukai, tėvelių padėka, nuotraukos malonus prisiminimai iš pirmosios Zemaitijos zonas medžio drožėjų stovyklos Luknės kolūkyje.

Mylékime medžius: žaliuojančius, iš kurių lapų pinami valinikai, nupjautus...

Gerbkime medžio meistrus, kurie juos pakelia naujam gyvenimui,

J. VYSNIAUSKAS

Nuotraukose: taip medžio meistrai (iš kairės) Rudolfas Gindulis, Valerijonas

Veitės, Vaidotas Dobilas, Pranas Kiškys, Alfonsas Skiesgila, Antanas Varpoltas ir Raimundas Puškorius dirbo, slėpėsi nuo lietuvių; mažiesiems luknėliams pristatomai medžio meistrai ir ju darbat; R. Puškorius „Pasakorius“, fone — Saulės laikrodžio fragmentas; A. Skiesgila „Stai ir aš“.

D. RUBIO nuotr.

VYŠNIAUSKAS, J. Trys ažuolo lapų vainikai. Mūsų žodis, 1981, birželio 23 d. p. x.

Darbo įvertinimai ir kiti dokumentai

DIPLOMAS

ДИПЛОМ

*Veitui Valerijonui
Uk Skuubinius
pažiekimus laudius dailijo*

Skubis

*Šiuo pirmominkei
Префесалю жори*

*Vilnius, 1977 m. II mėn. 23 d.
Vilnius, 1977 g.*

**GARBÈS
RÀSTCAS**

Visų žalio proletarai, visonukidži!

*Skuodo rajono Liaudies Deputatu Tarybos
vykdomojo komiteto kultūros skyrius šiuo Gar-
bės Raštu apdovanoja*

*Veitę Volirijoną
už nuosėdų darbą, dirbant
Leukimose Liudis meistrių
Lėnytinėje stovykloje.*

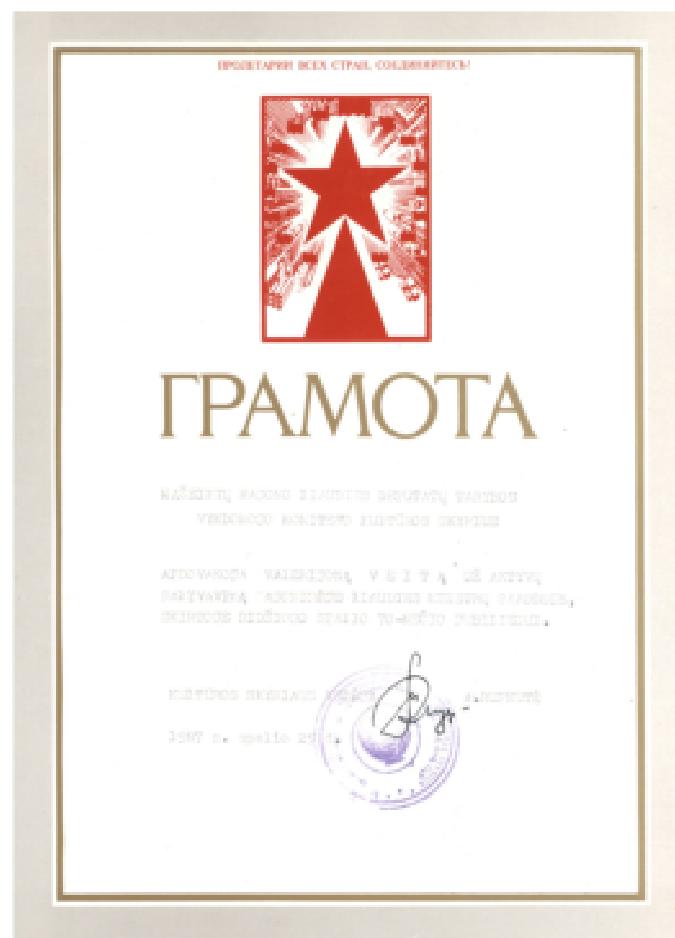
*Skuodo rajono kultūros skyriaus
vedėjas*

Skuodas 1941 m. 09 mėn. 14 d. Nr.

Ševelė jūnų darbai Moravijoje buvo
apie naujurių miestų kultūros būstų
ir akmeninių skulptūrų liečia galvoto
žmogūlio šiamas ir maitinės

Skuodo rajono dėdekinis deputatas
Gargždų rajoninių komitato
Vad. Linas

Drg. Palangosios Žemėlapis

*Už dekoratyviniai meno drožinių
ansamblio, skirto Didžiojo Tėvynės
karo mūsių ties Usenais nu-
galėtojams, sukurimą.*

LKD Šiaulių rajono
komitetas

Rajono GEDT vykdymo
komitetas

Šiauliai, 1970 m. lapkričio 5 d.

**P a d ē k o s
R A Š T A S**

И И С И С
КУЛЬТУРНО-ИДЕОЛОГИЧЕСКИЙ
ОТДЕЛ

21 июня 1974 года

з 75/29

Москва, Б-179, Ленинградский пр-т 49

Уважаемый товарищ Вейнас В.

В соответствии с решением Секретариата НИСИ в период 1974-1975 годов организуется передвижная выставка в Чехословакии, Польше, ГДР и ФРГ.

В экспозиции передвижной выставки выделена Ваша работа

Рейбас "дерево"

получившая высокую оценку Высшего совета народного художественного и экспертизы художественно-искусственной комиссии Министерства культуры СССР оценила Вашу работу

"150 рублей.

Просим Вашего согласия на включение упомянутой работы в экспозицию передвижной зарубежной выставки сроком на полтора года.

Зав. Культурно-искусственным
отделом НИСИ

В. Сеникас

Prašymas eksponuoti skulptūrą „Žvejys“ parodose Čekoslovakijoje, Lenkijoje, Vokietijos Demokratinėje Respublikoje ir Vokietijos Federaciniėje Respublikoje.

Skulptūros „Žvejys“ nuotrauka ant lenkų žurnalo „Kultura i życie“ („Kultūra ir gyvenimas“) viršelio.

Valerijono Veito darbai
Skulptūros

Paminklas S. Daukantui. S. Daukantas ir jų išlydintis tėtis, 1984m.

Stogastulpis su autoriu pavardėmis Sveikatingumo take Skuode

Stogastulpio fragmentas (penktas nuo apačios V.Veitas)

Zuikio skulptūra sveikatingumo take Skuode

Kiaunės skulptūra sveikatingumo take Skuode (paliesta laiko)

Skulptūra Laukžemėje, 2004m.

Skulptūrų ansamblis Mosėdyje. V. Veito darbas – iš akmens tašyta varlė

V. Veito varlės skulptūra Mosėdyje

Mažieji drožiniai ir baldai

Spinta. Fasadas ir šoninė pusė. Sukurta Skuode apie 1983–1988 m. Darbas truko beveik metus.

Spintelė sukurta Dupulčių k. Darbas truko apie mėnesį.

Kėdė

Šaukštai

Skulptūrėlė be pavadinimo

Rūpintojėlis, 2011–2012 m.

Kryžius, 2009–2010 m.

Skulptūra medikams

Skulptūra liaudies pasakų motyvais

Gaidelis (kairėje) ir Sėjėjas. Sukurta Skuode

Žmogus su kardu. Modelis. Skulptūra stovi Laukžemėje (kairėje) ir skulptūra vaizduojanti žmogaus priklausomybę nuo alkoholio (dešinėje)

III. ŠIŲ DIENŲ KŪRĖJAI

1. VIRGINIJA BARZDŽIUVIENĖ

Virginija Barzdžiuviene su molinukais. Nuotrauka iš asmeninio archyvo

Tautodailininkė Virginija Barzdžiuviene gimė 1952 m. rugpjūčio 25 d., Jadvygos ir Augustino Andružių šeimoje, Būdviečių kaime. Dar mažai esant tėvai persikėlė į Laumalių kaimą. Ten prabėgo „nepabaigiamų žemdirbiškų darbų vaikystė, kuri užgrūdino, išugdė sampratą, kad niekas iš niekur dykai nenukrinta, tik darbas yra visko pamatas“ (V. Barzdžiuviene). Vėliau tėvai iš Laumalių persikėlė į Raguvuškius, kur ant Minijos skardžio pasistatė namus. Mokėsi Raguvuškių aštuonmetėje mokykloje. Vėliau įstojo į Klaipėdos pedagoginę mokyklą. Priklausė Klaipėdos miesto rinktinei, buvo gabi bėgikė. „Įstojau į Klaipėdos pedagoginę mokyklą, ją baigiau, sportavau, už Lietuvą bėgiojau. Sporto dėka ir pasauli pamačiau. Ir nežinia, kaip būtų toliau buvę,

jei ne kojos trauma“. 1971 metais įgijo specialybę ir pagal paskyrimą porą metų dirbo Klaipėdoje darželio auklėtoja.

1973 m. susituokė su gabiu drožėju Virginijumi Barzdžiumi ir susilaukė 5 vaikų. „Visą gyvenimą didžiauvausi svarbiausia savo specialybe: esu mama, o dabar ir 9 anūkelių „babutė“. Apie 1975-uosius persikėlė gyventi į Plungę, kur su vyru ėmėsi drožybos. Abu dirbo Plungės liaudies gaminių įmonėje „Minija“. „Vyras gaminio etalonus, o aš buvau juodadarbė – droždavau šablonus: tušinukus, pakabukus, lėkštės, smulkius suvenyrus“. Pasak Virginijos, tą medį jie „graužė“ ne vienerius metus. 1980-taisiais grįžo atgal į tėvų sodybą Raguviškiuose, kur iki šiol ir gyvena. Tais pačiais metais įstojo į tautodailininkų sąjungą ir tapo jos nare.

Kartą vyras iš Priekulės parseivežė molio ir įtikino pabandyti dirbtį su juo. Pradėjo nuo mažų darbų – sagų ir segių, smeigtukų, porceliano karolių, vérinių ir kitų papuošalų. Kai perprato molio paslaptis Barzdžiai ēmė kurti didesnius gaminius. Perėjimas nuo medžio gaminių iki keramikos buvo nelengvas. Šalia nebuvo nieko, kas galėjo patarti ar pamokyti, viską išmoko patys savo užsispyrimo ir darbštumo dėka. Visą naštą tempė abu su vyru: reikėjo vaikus auginti, 7 asmenų šeimą išmaitinti, ūkį tvarkyti, gyvulius prižiūrėti. Garsus rašytojas Pranciškus Šernas apie ši Virginijos Barzdžiuvienu laiką rašė „... reikėjo spręsti gyvenimo lygtis su daugybe nežinomujų. Dirbo ištisas dienas, kad išspręstų gyvenimo mūsles. Nelengva buvo, manė, kad išprotės“. Tuo metu vyras ēmė ieškoti „kūrybinės romantikos“, niekinti sunkų gyvenimą, todėl uždarė duris ir išejo įrodyti savo tiesas, palikdamas visą naštą ant Virginijos pečių. Tik jos darbštumas, rūpestis ir meilė vaikams vedė pirmyn neleisdami suklupti. Keramika buvo ir yra jos uždarbis, iš kurio ji viena užaugino ir į gyvenimą išleido visus penkis vaikus. Dabar moteris džiaugiasi ir didžiuojasi, kad dukra ir keturi sūnūs užaugo sveiki, darbštūs, o svarbiausia dori ir sąžiningi žmonės. Dukra Rasa pasekė tėvų pėdomis ir kartu su vyru užsiima keramika. Du sūnūs, Giedrius ir Karolis, taip pat bandė ir kūrė molinukus, tačiau vėliau šio užsiėmimo atsisakė. Giedrius išvažiavo gyventi ir dirbtį į užsienį, o Karolis perejo į siuvinėjimą. Kitas sūnus Mantas pasirinko geodezininko specialybę, bet kaip ponai Virginija sako „ranką piešti turi“. „Jauniausiai sūnus Jonas ilgą laiką savo gyvenimą buvo susiejęs su muzika, ne kartą skynė laurus šalies bei tarptautiniuose konkursuose. Ketino studijuoti Muzikos ir teatro akademijoje, tačiau ten jo nepriėmė, nes neturėjo pažymos iš karinio komisariato. Supykės, kad jo, kaip talentingo muzikanto, Lietuvai nereikia, išvažiavo į užsienį. Ten gyvena iki šiol“ – su liūdesiu ir nuoskauda sakė tautodailininkė.

Labiausiai ponai Virginija mėgsta gaminti varpelius ir švilpukus. Jų darymas ją itin gerai nuteikia, „tarsi pripildo vidinės šviesos, energijos. Varpelių švelnus skambėjimas nustumia į šalį žvarbias mintis, visas negandas.“ Virginija džiaugiasi, kad jos pagaminti molinukai keliauja po pasaulį ir džiugina ne vien lietuvių širdis. „Šykį vienas pažistamas iš Rusijos parvežė iš žurnalo išplėštą lapą ir sako: „žiūrėk, tavo „pliorpals“ kabو kino žvaigždės namuose.“ „Ploropals“ ir dabar

yra vienas iš populiausiu. Paskutiniams skambučiui ar Rugsėjo pirmajai darželinukų bei mokinių mègstami tradiciniai varpeliai bei suvenyrai – „boružės“ arba „varlytės“.

Motyvų savo kūrybai Virginija ieško ir randa gamtoje, kuri yra neišsenkančio grožio šaltinis. Pasak tautodailininkės pati gamta pakužda, ką reikia lipdyti, kas patiktų kitiems.

„Viešpatie, kad jūs žinotumėte, kokie gražūs rytmečiai čia aušta. Kai naktimis lipdau, sutinku išlendantį saulę, kuri apšviečia rūkų pilną Minijos slėnį... Tada iš širdies ir eileraščiai „išlenda“.

Virginijos Barzdžiuvienės darbai

Švilpynė „Šarka“

Moliniai magnetukai

Pieštukinė „Varna ir boružė“

Varpeliai

Įvairių formų varpeliai, sukurti gyvūnų motyvais

Varpelių sietynas „Plungė 2011“

2. LAIMUTĖ KASPARAVIČIENĖ

Laimutė Kasparavičienė Jokūbavo bibliotekoje. Nuotrauka iš asmeninio archyvo

Tautodailininkė Laimutė Kasparavičienė gimė 1947 m. gruodžio 22 d. Rainčiškių kaime (Raseinių raj.). Po kelių metų mama su 4 vaikais persikėlė gyventi į Ariogalos miestelį. Laimutė – vyriausia iš vaikų. 1954 m. mokėsi Ariogalos pradinėje mokykloje. 1958 m. išvyko mokytis į Akmenės rajone esančią Dabikinės aštuonmetę mokyklą. Čia labai daug sužinojo apie Lietuvą, eidavo į mėnesį trunkančias ekskursijas pėsčiomis, todėl pamatė įvairių vietų ir istorinių paminklų. Anot tautodailininkės ši patirtis neįkainojama. Daug matytų vaizdų įsirežė į atmintį, o vėliau nugulė tapyboje ir eilėse. Baigusi aštuonmetę, grįžo atgal į Ariogalą mokytis vidurinėje mokykloje. Baigusi vidurinę, stojo į Kauno dailės technikumą, bet netenkino siūlomos specialybės, todėl savu noru pasitraukė. Nenustygstanti vietoje mergina su draugų būriu nusprendėapti profesionalia vairuotoja. 1969 m. iš profesionaliu vairuotojų mokyklos buvo išsiusta į Kazachstaną. Metus dirbo vairuotoja, vėliau buvo paskirta dažyti vaikų darželį. 1970 m. Kazachstane susilaukė dukters. 1971 m. avarijoje žuvus mamai, grįžo į Lietuvą rūpintis

jaunesnėmis seserimis ir broliu. Dirbo sodininkystės tarybiniame ūkyje. 1976 m. susilaukė antro vaiko. 1978 m. dėl geresnių gyvenimo sąlygų visa šeima atvyko gyventi į Raguviškius. Čia gavo trijų kambarių butą su videntiekiu. 1979 m. įsidarbino Raguviškių bibliotekoje. Po dviejų metų išėjo atgal į tarybinį ūkį dirbtį dailininke-dažytoja (buvo statybininkų brigados dažytoja). 1983 m. liko našlė. 1984 m. ištakėjo ir susilaukė dar keturių vaikų. 1993 m. antrą kartą liko našlė su šešiais vaikais.

Laimutės teigimu, rankdarbiais susidomėjo dar vaikystėje. „Mama turėjo auksines rankas – ir audė, ir mezgė, ir siuvo“. Visi keturi moters vaikai turėjo meninių gabumų, o viena iš seserų baigė tuometį Dailės institutą.

„Nesuskaičiuočiau, kiek kartų esu nuo mokytojų gavusi barti už tai, kad pusė mano sąsiuvinių būdavo pripiešta. Padarydavau užduotį, ką sėdësiu dyka – piešiu, kas galvon šauna. Pieštuko, teptuko iš rankų nepaleidau ir dirbdama, ir būrį vaikų augindama. Kolūkio laikais teko stendus apipavidalinti, nebuvo naujametinio karnavalо, Užgavenių, kur mano darytos kaukės nedalyvautų. Šio pomėgio neatsisakau iki šiol – kai paprašo, galiu ir kaukę padaryti ir rūbus pasiūti. Raguviškių kultūros namų vaikų dramos būrelio spektakliams ne tik rūbus dariau, bet ir dekoracijas, kartais net tekstus rašiau. Žodžiu, kokia vaikystėje buvau išdykusi ir aktyvi, tokia ir likau. Net slaugydama sunkiai sergančią dukrą, stengiausi užsiimti tuo, kas pakeltų nuotaiką ir man, ir mergaitei. Dešimt metų, kai Lilės nebéra, kiti vaikai sukūrė savo šeimas. Dabar galiu daryti, ką noriu ir kada noriu. Kūryba man teikia didelį malonumą, todėl nėra dienos, kad nepaimčiau į rankas teptuko ar vāselio“, – pasakojo Laimutė.

Pirmaoji tautodailininkės paroda įvyko 2008 m. Kretingos M. Valančiaus viešojoje bibliotekoje. Daug darbų Laimutė padovanoja, kai kuriuos parduoda arba atiduoda. Jos darbų galima rasti ne tik Lietuvoje, bet ir kitose šalyse.

L. Kasparavičienė su Jokūbavo kultūros skyriaus vedėja D. Pilipčuk
Nuotrauka iš L. Kasparavičienės asmeninio archyvo

Laimutės Kasparavičienės darbai

Eilės

LAISVA KAIP PAUKŠTĘ

Narvas geležinis, vielom apraizgytas,
Rodos oro trūksta, akyse tamsu.
Knygose idėjos žvaigždėmis dabintos.
Pjautuvas ir kūjis simbolis visų.

Ne savom idėjom augom ir svajojom.
Ne savo Tėvynę vertė mus mylėt.
Priešprieša širdyje augo ir bujojo.
Laikas jau nubusti, jau gana tylėt.

Kai užtraukėm dainą ir dangus nušvito:
-Žemėj Lietuvos ažuolai žaliuos.
Ir laisva kaip paukštė ji aukštai pakilo,
Pranešė pasauliui vardą Lietuvos.

BŪKIM LIETUVIAI

Maironio eilės – „Lietuva brangi...“
Kudirkos žodžiai – mūsų giesmė.
Ir iš senolių į širdį aidi
Meilė gimtinei, josios garbę.

Būkim, lietuviai, verti mes Tėvynės.
Būkim kūrėjai mes savo šalies.
Nieks neužtemdys dangaus žydrynės,
Jei savo šalį kiekvienas mylės.

ESI SAVA

Iš pelenų pakilus pakyléta,
Drékinta ašarom, krauju
Gélém išpuošta, numyléta
Tarytum motina visų.

Daug kart suklupus, atsikélei,
Tu mums brangi, esi sava.
Tu mūsų žemė, Lietuvėle,
Tu kaip lakštingalos daina.

Skambék per audrą ir per giedrą.
Skambék tarp žérinčių žvaigždžių,
Skambéki jūros gintarėly,
Ant delno, nešančių vaikų.

Tu mus šalis, žemė gimtoji,
Tu mūsų duona ir druska.
Tu mums stiprybę dovanoji,
Mes tau dėkojame daina.

PAVASARIS

Saulutė šypsos, spinduliuoja
Žydroj padangėje aukštai.
Vėjelis pučia ir linguoja.
Šélsta kiemelyje vaikai.

Garuoja žemė, virpa oras
Ir medžiai bunda palengva,
O mažo pumpurėlio noras
Papuošt šakas žalia spalva.

Žolytė kalas, daigą kelia.
Pirmos gėlytės žydi jau.
Nors paryčiais dar kartais šala,
Su lyg diena šilčiau, šilčiau.

ACH JŪS GRYBAI, GRYBAI!

Dar laukai žali ir miškas žalias,
Rodos jis toli. Žvyruotas kelias
Veda vis artyn kur eglės šakos,
Kviečia eit gilyn, ten grybai matos.

Lekiamo greičiau, krepši nusitvėrę.
Kas suras pirmiau trapią ūmedėlę,
Baravyką rudą, poną raudonikį,
Baltą, storą gruzdą... Ir niekas negirdi:

Kaip paukšteliai ulba, kaip genys kalena.
Kaip žemelė dunda, briedis bandą gena
Kuo toliau nuo triukšmo į miško tankynes.
Vis toliau nuo šūksnių, nuo žmonių gausybės.

Ach tie grybai, grybai taip visus vilioja,
Net negirdim miško, kaip jisai vaitoja,
Kaip lapeliai šnara, ažuolai kaip ošia,
Kaip skruzdė namelį rudenėli puošia.

REIKIA MYLĖT

Reikia mokėt mylėt kiekvieną.
Reikia mylėt ne žodžiai, o širdim.
Reikia su meile pasitikti dieną
Ir būti reikia visada savim.

Reikia ištiessti vargšui ranką
Ir gero žodžio negailėt.
Ne tik dalinti duoną tenka,
Bet ir malda gali padėt.

Tikėjimas, Viltis ir Meilė
Šie žodžiai tarti iš dangaus,
Tie žodžiai tartum saulę,
Sušildo sielą jie žmogaus.

MARGASPALVIS RUDENĖLIS

Margaspalvi rudenėli,
Skraiste nuostabiu spalvų.
Tu apglėbės téviškélę
Vorų audžiamu tinklu.

Danguje lietus grūmoja.
Krenta lapai pamažu.
Taką auksu jie nukloja.
Saulė jau už debesų.

Kartais šypsosi išlindus.
Kartais slepiasi – niūru.
Netgi ažuolą didingą
Plikai nurengė – žiauru.

TU LIETUVA

Tu Lietuva,
Tu mūsų šalis.
Esi savा
Kaip mūsų širdis.

Tavo kalba
Kaip paukščių giesmė.
Tavo daina
Kaip upės versmė.

Tu Lietuva
Tūkstantį metų
Esi laisva.
Visi tai mato.

Tu Lietuva
Šalis manoji.
Tu kaip daina
Skambėt nenustojo.

Tu Lietuva,
Auki, klestęki,
Gerais darbais
Pasauly skambėki.

3. IEVA MORTA MERKELIENĖ

Ieva Morta Merkelienė ir jos darbai. Nuotrauka iš I.M. Merkelienės asmeninio archyvo

Ieva Morta Merkelienė gimė 1940 m. lapkričio 26 d. Julijos ir Stepono Adomaičių šeimoje Plungėje. Šeimoje augo septyni vaikai: trys sūnūs ir keturios dukros. Po karo šeima persikėlė gyventi į Klaipėdos rajoną Baukštininkų kaimą. Mokėsi Plikių pradinėje mokykloje, baigė 4 klases. Vaikystė buvo sunki, todėl mokslo siekti negalėjo. Iš savo tėvo veterinarijos gydytojo išmoko gydyti gyvulius. Apie 1978 m. atsikėlė gyventi į Raguviškių kaimą. Dirbo sodininkystės tarybinio ūkio veterinarijos sanitare, vėliau felčere. Jau dirbdama, mokėsi Klaipėdoje technikume veterinarijoje. Daug metų, iki senatvės pensijos, dirbo Kretingos ligoninėje slauge. Ištakėjo 1962 m. Užaugino keturis vaikus: du sūnus ir dvi dukras. Dukra Ieva Garjonienė siuva tautinius rūbus.

Nuo pat vaikystės Ieva Morta Merkelienė mėgo siuvinėti, siūti, daryti lėles. Gyvendama Raguviškiuose, aktyviai dalyvavo Kultūros centro Raguviškių skyriaus veikloje: dainavo, vaidino, darė dekoracijas, siuvo sceninius rūbus vaidinimams. Išėjus į senatvės pensiją tapo nuolatine Kultūros skyriaus darbuotojų pagalbininke, vėliau įsidarbino Raguviškių skyriuje valytoja. 2007 ir 2008 m. pasiuko pasakų personažus Kretingos M. Valančiaus viešosios bibliotekos Raguviškių filialo lėlių teatro spektakliams „Smalinis veršelis“ ir „Ropė“. 2012 m. Ieva Mortai Merkelienei Kretingos rajono savivaldybė įteikė stiklo angelą už pagalbą įgyvendant kultūrinius projektus. Tais pačiais metais jos darbai buvo eksponuojami Kretingos rajono kultūros darbuotojų kūrybos darbų parodoje „Kai širdis nerimsta“. 2014 m. gavo Kretingos rajono savivaldybės administracijos Žalgirio seniūnijos padéką už kūrybinį indėlį Raguviškių skyriaus kultūrinėje veikloje.

Ievos Mortos Merkelienės darbai

Ieva Morta Merkelienė prie savo sukurtų darbų Raguvėlių skyriuje 2009 m. Nuotrauka iš I. M. Merkelienės asmeninio archyvo

IV LITERATŪROS SĀRAŠAS

1. BARONYTĖ, V. Sodiečius pavilios amatai ir smulkusis verslas. *Ūkininko patarejas*, 2007, lapkričio 29, p. 1, 3.
2. BENIUŠIENĖ, I. Molinukai – Brazauskų šeimos verslas. *Pajūrio naujienos*, 2003, gruodžio 2, p.4.
3. BERŽELIONIS, A. Pasakos gimsta iš medžio. *Mūsų žodis*, 1969, vasario 15, p. 3.
4. DUNAUSKAITĖ, D. Iš gyvenimo molio nulipdytų varpelių skambėjimas. *Pajūrio naujienos*, 2002, liepos 12, p. 5.
5. DUNAUSKAITĖ, D. Medis man buvo geras. *Pajūrio naujienos*, 2004, gegužės 14, priedas „Smiltys“, p.1.
6. JOMANTAITĖ, D. Stiklo angelai – puoselėjantiems kultūrą. *Pajūrio naujienos*, 2012, balandžio 17, p. 3.
7. KAREČKAITĖ, A. Muziejuje atidaryta keramikos darbų paroda. *Pajūrio naujienos*, 2002, rugsėjo 12, p. 3.
8. KUKLYS, A. 50 skambančių varpelių Virginijai. *Švyturys*, 2002, rugsėjo 4, p. 6.
9. KUKLYS, A. Molinukai atėmė rankas, bet ne malonumą juos kurti. *Švyturys*, 2012, gegužės 19, p.8–9.
10. MUKIENĖ, D. Parėjo ažuolai. *Mūsų žodis*, 1984, rugsėjo 25, p. 2.
11. PUIŠIENĖ, A. Su siūlu ir adata – į lėlių ir kaukių pasaulį. *Pajūrio naujienos*, 2008, vasario 8, priedas „Smiltys“, p. 2.
12. STONKUVIENĖ, L. Gyvena taip, kaip nori. *Švyturys*, 2008, kovo 15, p. 6, 12.
13. ŠERNAS, P. *Kūryba – ne vienspalvė diena*. Likimą tarsi kryžių nešu. Klaipėda, 1997, 300 p.
14. ŠEŠKEVIČIENĖ, I. Nuo drožėjos – ligi molinukų „karalienės“. *Pajūrio naujienos*, 2009, vasario 13, priedas „Smiltys“, p. 8.
15. ŠEŠKEVIČIENĖ, I. Žvejyba – nepagydoma tautodailininkės „liga“. *Pajūrio naujienos*, 2009, vasario 20, priedas „Mūsų žmonės“, p. 12.
16. VYŠNIAUSKAS, J. Stengėmės neapvilti. *Mūsų žodis*, 1985, balandžio 16, p. 3, 5.
17. VYŠNIAUSKAS, J. Trys ažuolo lapų vainikai. *Mūsų žodis*, 1981, birželio 23.